

36 μελέτης, ποίησης Δεν είμαι ζωγράφος, Κόρη Θηρασία. Μα θα σε πω ασβέστη

Media: LIFO Page: 31,36-37 Published at: 13-02-2025
Author: Surface: 1064.07 cm² Circulation: 0
Subjects:

36
ΒΙΒΛΙΟ
16 βιβλία για τη
Σαντορίνη ως
τόπο έμπνευσης,
μελέτης,
καταγραφής και
ποίησης

LIFO Culture

Βιβλίο

16 βιβλία για τη Σαντορίνη ως τόπο έμπνευσης, μελέτης, καταγραφής και ποίησης

Το φημισμένο νησί των Κυκλάδων ανέκαθεν κέντριζε τη συγγραφική φαντασία και κινηματογραφική την ιστορική και αρχαιολογική πλοκή των ταξιδιωτών, των περιηγητών, των φωτογράφων και των ποιητών. Αλλά συλλογή από τις πιο σημαντικές εκδόσεις για τη Σαντορίνη.

Δεν είμαι ζωγράφος, Κόρη Θηρασία. Μα θα σε πω ασβέστη και με θάλασσα. Θα σε προσχετίσω μ' αυτά που γράφω σ' αυτά που πράττω. Θα σου προσφέρω μια ζωή (τη ζωή που δεν αξιώθηκα) χωρίς αστυνόμους, χωρίς φακέλους, χωρίς κελιά. Μόνο μ' ένα λευκό πουλί πάνω από το κεφάλι σου», έγραψε ο **Οδυσσέας Ελύτης** στον **Μικρό Ναυτίλο** για τη Θηρασία της Σαντορίνης, μία ακόμα ποιητική αναφορά μετά τη δική του «Ωδή στη Σαντορίνη» μόλις το 1938 γι' αυτό το ανήκουστο θαύμα της φύσης που μοιάζει όντως να βγήκε από τα «σωθικά βροντήξ». Η ηλεκτροφόρος ατμόσφαιρα είχε ήδη, όμως, προλάβει να αγγίξει τον **Νικόλαο Κάλας**, που είχε γράψει το ποίημα «**Σαντορίνη**» το 1932, αλλά και τον **Γιώργο Σεφέρη**, ο οποίος στη δική του ποιητική κατάθεση «**Σαντορίνη Α**» στις **Γυμνασιακές** ανιχνεύει την άγραφη δικαιοσύνη και το βάρος του μύθου σε αυτούς τους γκρεμιμένους βαιούς και τους ξεχασμένους φίλους, «στης φοινικιάς της λάσπης». Ένα νησί απρόσιτο και ανιγνατικό για τους περισσότερους απέκτησε από νωρίς τους δικούς του θιασώτες και επιβλητικό ποιητικό-λογιστικό εκτόπισμα.

Συνέβαλαν σε αυτό και οι περιηγητές και οι συγγραφείς που πέρασαν από τη Σαντορίνη, καθώς πολλοί ήταν αυτοί και αυτές που αφέθηκαν στην αλλόκοτη ομορφιά ενός νησιού των Κυκλάδων που δεν έμοιαζε με κανένα άλλο. Σε ένα από τα πιο όμορφα βιβλία του με τον τίτλο **Άνεμοι** (εκδόσεις Εστία) και σε ένα από τα αξεχάστα και άγνωστα οδοιπορικά του που εκδόθηκε με τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ο **Ηλίας Βενέζης** γράφει για το «ένστικτο που δεν ακολουθούσε τη φύση, δεν πήρε τίποτα από το κολοσοϊαίο και απ' το άγριο. Ακολούθησε κι εδώ η τέχνη του ανθρώπου τον ελληνικό νόμο, υπόταξε τις δυνάμεις, δίδαξε το μέτρο και την αρμονία», προσθέτοντας στο

ΦΩΤΟ
Αριστερά: Ένα ιστορικό καταφάνει με μηχανή στον Γιαλό λίγο πριν από το ηλιοβασίλεμα. Ένα μικρό μεταγωγικό είναι δεμένο σε μια σημαδούρα αράδα. Στο βάθος η Θηρασία κι ένα κομμάτι του ηφαιστειακού αριστερά.

Δεξιά: Στη «εκάλα» από το λιμάνι προς τα Φηρά.

Και οι δύο φωτογραφίες είναι από το λεύκωμα «Σαντορίνη – Εικόνες μιας άλλης εποχής», Robert A. McCabe, Μαργαρίτα Πουρνάρα, εκδόσεις Πατάκη

μυθολογικό εκτόπισμα της Σαντορίνης τη δική του συγγραφική πινελιά. Μια δεκαετία μετά την έκδοση του βιβλίου του Βενέζης έμελλε να επισκεφθεί το γνωστό για τα αμπέλια και την άγρια ομορφιά του νησί, μαζί με τον Πέτρο Νομικό, ταξιδεύοντας με το θρυλικό ατμόπλοιο «Μιαούλης», ο γνωστός φιλέλληνας φωτογράφος **Ρόμπερτ Μακέμ** για να καταγράψει με τον δικό του τρόπο τη σπάνια ομορφιά και τη μοναχικότητα των σκληραγωγημένων ήδη κατοίκων. Οι φωτογραφίες του με τους ψαράδες και τους μουλαράδες αλλά και με το δεμένο στον Γιαλό της Σαντορίνης καράβι «Αιγαίον» έχουν γράψει ιστορία καθώς περιγράφουν στο ομώνυμο λεύκωμα μια **Σαντορίνη** που μετά από λίγο καιρό θα έπαυε να υπάρχει. Τραβηγμένες δύο χρόνια πριν από τον καταστροφικό σεισμό του '56, δεσπόζουν πλέον σε έναν τόμο που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη, του οποίου συγγραφέας είναι η **Μαργαρίτα Πουρνάρα** και τη μετάφραση των κειμένων του Μακέμ έχει κάνει η Κρυστάλλη Γιαννιάδου. Οι φωτογράφοι είχαν διακρίνει από νωρίς το θρυλικό κάλλος της Θήρας. Παράδειγμα αποτελεί η **Nelly's**, η οποία τόλμησε το μακρινό ταξίδι προς το νησί σε μια δεκαετία που κανείς δεν το τολμούσε. Τις φωτογραφίες της συγκέντρωσε σε έναν τόμο ο πολυπράγμων επιχειρηματίας, εκδότης και συλλέκτης **Δημήτρης Τσίτσουρας**, ο οποίος έχει χροιά αξιωματούχος του Εθνικού Τάγματος Αξίας της Γαλλίας για τη μεγάλη προσφορά του στο νησί, και τις εξέδωσε σε ένα λεύκωμα με τον τίτλο **Nelly's Σαντορίνη, 1925-1930**, Αρχείο Θηρατικών Μελετών, Συλλογή Δημήτρη Τσίτσουρα.

Η αγέρωχη αλήθεια της Σαντορίνης και τα κυβιστικά της αριστοτεχνήματα, οι θόλοι και η αυστηρότητα των γραμμών κινητοποίησαν την περιέργεια όχι μόνο των φωτογράφων αλλά και των εικαστικών, των καλλιτεχνών και των αρχιτεκτόνων. Από τις Πανεπιστημιακές

ΑΠΟ ΤΗΝ
ΤΙΝΑ ΜΑΝΔΗΛΑΡΑ

Εκδόσεις του ΕΜΠ, σε επιμέλεια **Σταυρούλας Λάββα**, κυκλοφορεί ειδικό βιβλίο για το πολιτισμικό συνεχές του συγκροτήματος της Θήρας και της Θηρασίας, δηλαδή μια μελέτη για την κατοικία και το συνολικότερο οικιστικό περιβάλλον του νησιού με τον τίτλο **Σαντορίνη - Τοπίο του νου**. Καθώς φαίνεται τα αρχοντικά και τα υπόσκαφα δεν εντυπωσίασαν μόνο τον Δε Κορμπιζιέ αλλά και πλήθος αρχιτεκτόνων και μηχανικών, όπως ο ομότιμος καθηγητής του ΕΜΠ **Δημήτρης Φιλίππιδης**, ο οποίος επιμελήθηκε έναν ειδικό τόμο από τις εκδόσεις Μέλισσα με τον τίτλο **Σαντορίνη**. Στο αρχιτεκτονικό συνεχές αλλά και στην ιστορία της Σαντορίνης αναφέρεται το άκρως ενδιαφέρον λεύκωμα **Σαντορίνη** που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Τοπίο με φωτογραφίες του εκδότη **Δημήτρη Ταλιάνη**, κείμενα που υπογράφουν οι Κική Μπίρταχα, Χρύσανθος Κιρπότην, Χίλντα Γουναλή, σύμβουλο έκδοσης του Σαντορινιό Εμμανουήλ Λιγνού και επιμέλεια Αθηνάς Δούντση. Πρόκειται για ένα από τα πιο ολοκληρωμένα λευκώματα που έχουν εκδοθεί για το νησί, όπως είναι και εκείνο των εκδόσεων Μίλητος με τον τίτλο **Σαντορίνη - Πινελιά στο Αιγαίο**, επίσης υπό την καθοδήγηση του Εμμανουήλ Λιγνού, ο οποίος ανέλαβε και την ανθολόγηση με τις φωτογραφίες του **Γιάννη Γιαννέλου**. Οι ίδιες εκδόσεις κυκλοφόρησαν και ένα λεύκωμα-οδηγό αφιερωμένο στην οινική ταυτότητα του νησιού που φημίζεται για τα υπέροχα κρασιά του, τα οποία έβγαλαν την Ελλάδα εκτός συνόρων. Σε αυτό εξηγείται όλη η ειδική τελετουργία του τρύγου-βεντέμα, περιγράφεται η ομορφιά που έχουν οι αμπελιές, διαχωρίζονται οι ποικιλίες. Την ξενάγηση στην ιστορία του οικικού θαύματος του νησιού αναλαμβάνει η ειδικός στο κρασί **Μερόπη Παπαδοπούλου** και ο τίτλος του βιβλίου είναι **Σαντορίνη - Με τις ρίζες στο ηφαίστειο**.

Βιβλίο

Στην ανάδειξη της Σαντορίνης συνέβαλαν και οι περιηγητές και οι συγγραφείς που πέρασαν από εκεί, καθώς πολλοί ήταν αυτοί και αυτές που αφέθηκαν στην αλλόκοτη ομορφιά ενός νησιού των Κυκλάδων που δεν έμοιαζε με κανένα άλλο.

Επειδή, όμως, στο άκουσμα της Σαντορίνης συνειρμικά ο νους ανατρέχει στις εξαισιές τοιχογραφίες που κοσμούσαν τα προϊστορικά σπίτια στον οικισμό του Ακρωτηρίου, κανείς δεν μπορεί να αγνοήσει το αρχαιολογικό θαύμα στην άκρη του νησιού, που εξακολουθεί να γράφει ιστορία. Πολλά είναι τα βιβλία που έχουν εκδοθεί για το Ακρωτήρι, αλλά σημείο αναφοράς αποτελεί το λεύκωμα που έγραψε η **Ναννώ Μαρινάτου**, κόρη του Σπυρίδωνα Μαρινάτου, ο οποίος ξεκίνησε τις ανασκαφές το 1967 με σκοπό να καταδείξει την άμεση σύνδεση του μινωικού πολιτισμού με αυτόν του Ακρωτηρίου. Κυκλοφορεί από τη Μίλητο, τιτλοφορείται **Ακρωτήρι - Σαντορίνη: Η βιογραφία μιας χαμένης πολιτείας**, το προλογίζει ο Άγγελος Δεληβορριάς και σε αυτό ξεδιπλώνεται το χρονικό των αρχαιολογικών ερευνών στο Ακρωτήρι αλλά και η μαγική ιστορία των τοιχογραφιών με ιδιαίτερη έμφαση στην Ξεστή 3, ενώ γίνεται προσπάθεια να αποκωδικοποιηθούν τα μυστικά τους. Η αφήγηση της Ναννώς Μαρινάτου συμπληρώνεται από τα κείμενα και το συνολικό περιεχόμενο που έχει επιμεληθεί εξαιρετικά η αρχαιολόγος και τεχνοκριτικός Κλέα Σουγιουλτζόγλου. Στην αρχιτεκτονική της προϊστορικής πόλης του Ακρωτηρίου εστιάζει και το βιβλίο της **Κλαίρης Παλυβού** με τον τίτλο **Ακρωτήρι Θήρας** (εκδόσεις Μέλισσα). Πρόκειται για μια δίγλωσση έκδοση, επιστέγασμα μακρόχρονης έρευνας, που παρέχει πολύτιμες πληροφορίες για την προηγμένη οικοδομική τεχνολογία και το υψηλό επίπεδο ζωής της εποχής εκείνης. Επειδή, όμως, Ακρωτήρι δεν νοείται χωρίς τον αρχαιολόγο **Χρήστο Ντούμα**, ο οποίος ανέλαβε τις ανασκαφές στην περιοχή μετά τον θάνατο του Μαρινάτου, δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε τον εικονογραφημένο αρχαιολογικό οδηγό για εκείνη την «πρωϊστορική Βενετία του Αιγαίου», όπως χαρακτηριστικά την αποκαλούσε ο ίδιος, δίνοντας έμφαση στον κοσμοπολιτισμό της, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Hantibal με τον χαρακτηριστικό τίτλο **Σαντορίνη**. Ο Ντούμας ήταν υπεύθυνος και για το λεύκωμα **Πρωϊστορική Θήρα** της γνωστής σειράς που εκδίδει το Κοινωνοφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση.

Πολύτιμες πληροφορίες για τον χρονολογικό, και όχι μόνο, επαναπροσδιορισμό της προϊστορικής Θήρας και την ανατροπή των προηγούμενων θεωριών του Μαρινάτου για την καταστροφή του μινωικού πολιτισμού από την έκρηξη του ηφαιστείου προσφέρει το βιβλίο του **Ρόντρικ Μπίτον, Οι Έλληνες** (εκδόσεις Πατάκη). Μπορεί οι αναφορές του να μην είναι εκτενείς αλλά είναι πολύτιμες, καθώς εντάσσουν τον πολιτισμό της Θήρας στον παγκόσμιο ιστορικό χάρτη. Κάθε σημείο της Σαντορίνης κρύβει τη δική του μαγεία και σίγουρα δεν υπάρχει πιο ειδική για να μιλήσει για τον πανέμορφο οικισμό της Οίας από την **Καδιώ Κολύμβα**, εγγονή της πλοιοκτήτριας Καδιώς Γ. Σιγάλα, συγγραφέα και μεταφράστρια του σπουδαίου Πέρση ποιητή Τζελαλεντίν Ρουμί. Το βιβλίο της **Οία - Τόπος και Ιστορία** συνιστά μια συγκινητική, νοσταλγική περιήγηση στα άγνωστα στους πολλούς ιστορικά κέντρα της Σαντορίνης από την περίοδο της Λατινοκρατίας μέχρι σήμερα και μια αποκάλυψη της άγνωστης ταυτότητας της Οίας και των κρυφών σημείων περίεργης, από τους Μπαζέδες μέχρι το Κολούμπε.

Κανείς και κυρίως καμία δεν ξεφεύγει από τη μοίρα που τον/τη θέλει συνδεδεμένη με το νησί, όπως η βέρα Σαντορινιά **Μαρίζα Κωχ**, η οποία περιγράφει την προσωπική της ιστορία και τα δύσκολα παιδικά χρόνια στο νησί στο **Ξανθό κορίτσι της Σαντορίνης** (εκδόσεις Μεταίχμιο), το οποίο, όπως γράφει η ίδια, το προσφέρει στους αναγνώστες ως αντίδωρο. Μεγάλο δώρο, πάντως, είναι τα λόγια όλων των ποιητών, λογοτεχνών και καλλιτεχνών που ένωσαν το νησί να μετατρέψει το βίωμα σε οίστρο, την άμεση σύνδεση με το αλλόκοτο τοπίο σε παράφορη έκφραση. «Τα άλλα νησιά των Κυκλάδων, λίγο ως πολύ, έχουν το ύψος της ειρηνικής ζωής, είναι πλασμένα με λυρική διάθεση», έγραφε με ακρίβεια για τη Σαντορίνη ο Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, «τη Σαντορίνη την έχει πλάσει το πνεύμα της τραγωδίας. Είναι μακρινό και παράμερο και μοναχικό νησί μέσα στις Κυκλάδες. Ένας ασκητής από εκείνους τους αληθινούς, τους ακέραιους που αγαπούσαν με πάθος τη μοναξιά που τους έφερνε οϊμά στο πνεύμα του Θεού, πέρ' απ' τους ανθρώπους κι από των ανθρώπων τα πάθη». Για να τον συμπληρώσει ιδανικά ο Νίκος Χατζηκριάκος-Γκίκας, βάζονται σε λόγια όσα θα μπορούσε να αναπαραστήσει στον καρδιά: «Τίποτα δεν έχει αφεθή στην τύχη εδώ – όμως τα διευθύνει όλα. Έτσι μόνο μπόρεσαν να δημιουργηθούν και εξηγούνται τα σφιστοδεμένα, ταιριασμένα, φιλωμένα, προσαρμοσμένα επάλληλα στρώματα, τα υποβαστάζοντα μέλη, τα μεγαλεπήβολα τοπογραφικά στοιχεία που απαρτίζονται από τις τυχαιότητες του βράχου, του κύματος και του ανέμου και η χαλιναγωγή τους από μια οξεία, ευλύγιση γεωμετρία, έτοιμη πάντα να υποχωρεί μπρος στην ανάγκη, ενώ συνάμα τη μεταχειρίζεται σα μια νέα δυναμική αφετηρία για περισσότερα τολμήματα. (...) Στην άβυσσο, ανάμεσα στα βράχια, μέσ' το κενό, μαύρα κοράκια ψάχνονται και ομίγουν μεσούρανα. Μπορείς να φανταστείς καλύτερη εικόνα ζωής;».